

מרכז אליאנס ללימודים איראניים

מרכז משה דיין ללימודי המזרח התיכון ואפריקה

BeeHive

השיח ברשתות החברתיות במזה"ת

עורכים: ד"ר רז צימט, סמדר שאול

כרך 6 גיליון 6, יוני 2018

תוכן העניינים

- 3 "עניי עירך קודמים": קמפיין רשתי נגד סיוע איראני לתושבי עזה
- 6 BAD KARMA: צנזורה מול חופש ביטוי במצרים בעידן הרשתות החברתיות
- 8 סמים, שיעה והמאבק על דרום סוריה

דבר העורכים

הדסק לחקר רשתות ע"ש דורון הלפרן שמח להגיש לכם את גיליון יוני של ביהייב. בראשית הגיליון נסקור את הקמפיין נגד "קרן הסיוע על שם האימאם ח'ומיני", בשל טענות להעברת כספי סיוע לנזקקים בעזה על חשבון הטיפול במצוקותיהם של אזרחי איראן; ניחשף למתח הקיים במצרים בין חופש ביטוי למגבלות וצנזורה שמחיל המשטר המצרי על המרחב הציבורי, על רקע הקרנת הסרט השנוי במחלוקת של הבמאי ח'אלד יוסף וחוקי הרגולציה על התקשורת שעוברים בימים אלה לאישור הפרלמנט המצרי; ונסיים במאמר הדרן בשאלת מעורבותו של המשטר הסורי בהתפשטות הסחר בסמים בדרום סוריה, בין היתר באמצעות חיזבאללה, בשטחים שבשליטת המורדים, כחלק ממערכה כללית שמוביל המשטר כנגד המורדים.

קריאה מהנה!

”עניי עירך קודמים”: קמפיין רשתי נגד סיוע איראני לתושבי עזה

ד”ר רוז צימט

בשבועות האחרונים התנהל ברשתות החברתיות באיראן קמפיין נגד ”קרן הסיוע על שם האימאם ח'ומיני”, במחאה על הכספים שהעבירה לנזקקים מוסלמים בעולם, ובמיוחד ברצועת עזה ובלבנון. הקרן, שהוקמה זמן קצר לאחר המהפכה האסלאמית במטרה לסייע לעניים ולנזקקים ברפובליקה האסלאמית, הפכה ברבות השנים לאחד ממוסדות הצדקה הגדולים והמשמעותיים ביותר באיראן המסייעת למאות אלפי משפחות. התגובות הסוערות שעורר הקמפיין מעידות על ביקורת ציבורית גוברת כנגד הפניית סיוע איראני אל מחוץ לגבולות המדינה, על חשבון הטיפול במצוקותיהם של אזרחי איראן.

תצלום שהופץ בטוויטר המציג את קופות הצדקה של קרן הסיוע, לאחר שהושחתו בטהראן

בראשית חודש הרמדאן שחל באמצע מאי, התפרסמו באמצעי תקשורת איראנים, בעיקר אלה המזוהים עם מתנגדי המשטר מחוץ לאיראן, וברשתות החברתיות תמונות וסרטונים המתעדים חלוקת ארוחות לשבירת הצום מטעם קרן הסיוע לכ-300 אלף פלסטינים המתגוררים ברצועת עזה.¹ הדיווחים עוררו התנגדות ציבורית רחבה נוכח הפניית כספי הקרן, שתקציבה מבוסס ברובו על תרומות אזרחים באמצעות קופות

צדקה הפרוסות בכל רחבי המדינה, לעזה או ללבנון. זאת בשעה שאזרחי איראן סובלים ממצוקות כלכליות ולעיתים אף אינם יכולים להרשות לעצמם לרכוש מוצרי מזון ולבוש בסיסיים. הטיב לתאר זאת אחד הגולשים: ”בשעה שהרעבים האיראנים מוכרים את כלייתם בעבור לחם, התקשורת הפלסטינית מדווחת שקרן הסיוע מחלקת מדי יום ארוחות ל-300 אלף בני אדם בעזה.”² מספר גולשים עשו שימוש בפתגם הפרסי הידוע: ”מנורה המורשית לשימוש בבית, אסורה לשימוש במסגד” (”چراغی که به خانه رواست به مسجد حرام است”), כדי להמשיל את עמדתם בנושא.

זמן קצר לאחר פרסום הדיווחים הושק ברשתות החברתיות קמפיין תחת הכותרת: ”לא לקרן הסיוע”, שאליו הצטרפו אלפי גולשים. הקמפיין כלל העלאת תמונות המתעדות השחתת קופות צדקה שהוצבו מטעם

הקרן בערים ברחבי איראן, והשלכה של הקופות או דגמים שלה, שיצרו אנשים לטובת האקט הסמלי, לפח האשפה.

הקמפיין נגד קרן הסיוע גרר תגובות נועזות מצד בכירים איראנים שהכחישו את הטענות על ניצול כספי הקרן לטובת נזקקים מחוץ לאיראן. יושב ראש הקרן, פרויז פתאח, הצהיר כי שימוש בכספי הקרן לטובת סיוע לנזקקים מחוץ לאיראן, למשל בתימן, בלבנון או בפלסטין, אינו אפשרי מבחינה חוקית או הלכתית וכי הקרן אינה רשאית להעביר כספים אפילו מעיר אחת לאחרת בתוך איראן גופא. הוא ציין כי מקור הכספים המועברים לפלסטינים בעזה הוא בתרומות אזרחים העושים לשם כך שימוש בקופות צדקה ייעודיות. פתאח הוסיף והדגיש כי הקרן אינה מעבירה מחוץ לאיראן כספים שנתרמו מלכתחילה לצרכים פנימיים, אלא מסתפקת בהעברת ידע וניסיון למדינות שונות בעולם, בהן גם מדינות לא-מוסלמיות, על מנת לסייע להן בהקמת ארגוני צדקה מקומיים דומים.³

כמה מחברי הפרלמנט האיראני (מג'לס) התגייסו אף הם להבעת תמיכה בקרן. יושב ראש המג'לס, עלי לאריג'אני, דחה את הביקורת על פעילות הקרן ושיבח את מאמציה לסייע לאזרחי איראן. חבר המג'לס נאדר קאזיפור, תמך בדבריו של פתאח, וטען כי בניגוד לפרסומים המופצים מטעם "אנטי-מהפכנים וציונים", קרן הסיוע האיראנית אינה מזרימה סכומי כסף כלשהם אל מחוץ לאיראן.⁴

ביקורת על הקמפיין נשמעה גם בעיתונות הרפורמיסטית הנוקטת לעיתים עמדות ביקורתיות כלפי מדיניות המשטר. במאמר פרשנות שהתפרסם בעיתון "אעתמאד" כונה הקמפיין הרשתי "בלתי אנושי" ונטען כי אלה הנוטלים בו חלק חותרים להרחבת הפער בין הממשלה לעם ולפילוג החברה האיראנית ואינם מתעניינים כלל במצוקות חברתיות או בבעיות האזרחים. עוד נטען כי לקמפיין לא תהיה כל השפעה והוא אף יביא להגדלת תרומות האזרחים לצדקה. "אם עד אתמול ראו האזרחים בתרומות לקרן הסיוע חובה הלכתית ואנושית, היום הם רואים בכך חובה לאומית ופוליטית", נכתב במאמר.⁵ טענה זו קיבלה ביטוי בקמפיין נגדי שהשיקו תומכי המשטר ברשת ובו קראו לאזרחים להגביר את התרומות לקרן על מנת להביע את תמיכתם בפעילותה. "אני מסייע עד שיצאו העיניים של מי שאומר: לא לקרן הסיוע", ציין אחד הגולשים.⁶ חלק מהגולשים אף פרסמו קישור לאתר הקרן על מנת לעודד את הציבור לתרום לה.⁷

תמונות שהופצו בטוויטר המתעדות אזרחים תורמים לקופות צדקה המיועדות לסיוע לפלסטינים

במטרה להביע תמיכה במאבק הפלסטינים באופן ספציפי, העלו הגולשים תצלומים המתעדים אזרחים כשהם תורמים לקופות צדקה של הקרן המיועדות לפלסטינים בעזה במהלך "יום ירושלים העולמי" שצוין באיראן ב-8 ביוני (החל כמדי שנה ביום שישי האחרון של חודש הרמדאן). "הלוואי שהסוכנים הקשורים לתקשורת הזרה היו נוכחים היום בתהלוכות יום ירושלים כדי לחזות באזרחים הצמים התורמים בהתלהבות לקופות הצדקה של קרן הסיוע על מנת לסייע לעם הפלסטיני המדוכא", נכתב באחד הציורים.⁸

אין זו הפעם הראשונה בשנים האחרונות שהציבור האיראני מביע את הסתייגותו לנוכח השקעות איראניות מחוץ לגבולות המדינה. במהלך גל המחאה האחרון שפרץ באיראן בדצמבר אשתקד ובינואר השנה, נשמעו קריאות נגד תמיכתה הנמשכת של איראן במשטר הסורי ובארגוני טרור על חשבון אזרחי איראן. קריאות דומות נשמעו גם במהלך מחאת הסוחרים, שפרצה בסוף יוני בבאזאר של טהראן. ביטוי נוסף התקבל באירועי "יום ירושלים העולמי" האחרון, כשברשתות החברתיות הופץ סרטון ויראלי ובו נראה איש דת צעיר מחזיק שלט שעליו נכתב: "הלוואי שיהיה לנו גם יום בו נוכל להביע תמיכה בעם העשוק של איראן (ולא באחרים)".⁹

קשה להעריך את המידה שבה משקף הקמפיין נגד קרן הסיוע את עמדות הציבור האיראני. יחד עם זאת, התגובות הסוערות שהוא עורר והצורך שחשו בכירי המשטר להכחיש את הדיווחים על שימוש בכספי הקרן לטובת סיוע לתושבי עזה מעידים על הרגישות הציבורית הגוברת להפניית משאבי המדינה אל מחוץ לגבולותיה. זאת על רקע החרפת המצוקות הכלכליות, בעיקר בקרב השכבות המוחלשות, וכישלון הסכם הגרעין שסתם את הגולל על האפשרות שיתחולל שיפור משמעותי במצבם הכלכלי של רוב אזרחי איראן, המגבירים את התסכול הציבורי. הדבר משתקף היטב בשיח הרשתי ובסיסמאות הנשמעות בהפגנות המחאה המתקיימות בחודשים האחרונים ברחבי המדינה.

Bad Karma: צנזורה מול חופש ביטוי במצרים בעידן הרשתות החברתיות

ד"ר לימור לביא

"כארמה", סרטו החדש והשנוי במחלוקת של הבמאי ח'אלד יוסף שעלה לאקרנים במצרים לרגל "עיד אל-פטר", מספר את סיפור אהבתם של צעיר מוסלמי וצעירה קופטית הנישאים חרף התנגדותם של הסובבים, כשברקע עיסוק בסוגיות כהמרת דת ושחיתות שלטונית.¹⁰ הבמאי המצרי ידוע כמי שאינו חושש לגעת בעצבים החשופים של החברה המצרית, ויש הטוענים כי אופיים המתריס של סרטים קודמים שביים תרמו לאווירה שהובילה להפלתו של הנשיא מובארכ ב-2011.¹¹ הסרט, שיצא לאקרנים לאחר שנאסר לצפייה על ידי הרשויות המצריות, עורר דיון נרחב ברשתות ובתקשורת בדבר מקומה של הצנזורה בעידן הנוכחי, כשברקע מהלכי רגולציה להסדרת פעילותם של כלי התקשורת במדינה.

כרזת הסרט "כארמה", מתוך [דף הפייסבוק](#) שהושק עבור

הסרט

כעסם כלפי הממסד שאפשר זאת. כך לדוגמה, כתב הגולש ג'מאל אל-סנבאטי מקהיר "החרימו את כארמה של ח'אלד יוסף הנתמך על ידי שרת התרבות."¹²

השיח לא נעלם מעיני הרשויות ורגע לפני הקרנת הבכורה ב"עיד אל-פטר" נאסר הסרט לפרסום על ידי הצנזורה, שמשכה אישור קודם שניתן לסרט. ביטול ההקרנה עורר מחאה ברשתות שהתפשטה לפרלמנט והביאה במהרה לביטול החלטת הצנזורה ולמתן אישור מחודש להקרנת הסרט על ידי משרד התרבות כבר למחרת היום. צעד זה גרר גם הוא תגובות ברשת. כך לדוגמה, הגיבה הגולשת רמאן אחמד מקהיר, בפוסט זועם כנגד שרת התרבות ובו כינתה אותה "יצור טיפש" שאינו ראוי למשרתו, ואת במאי הסרט "חיה" ו"כלב" שהזיק למצרים בסרטיו ו"פוגע בדמוקרטיה בתקופת אל-סיסי". הגולשת קראה להחרים את הסרט ואת שרת התרבות.¹³ לצד זאת, התפתח שיח בשאלת מקומה של הצנזורה בעידן הרשתות המקוונות.

העיתונאי המצרי, ח'אלד מנתצר, הצהיר כי מי שחושב שניתן להחיל צנזורה בעידן האינטרנט משלה את עצמו. לדבריו, יש מי שחושבים שסרט, הצגה או כל יצירת אומנות אחרת יכולים להביא לתפיסת מעוותת של המציאות ומונעים את פרסומם באמתלה שברצונם להגן על הצעירים, ואולם אין הם מבינים שהמציאות המעוותת היא עובדה קיימת ושהאומנות היא בבואה של אותה מציאות. בעידן ה-Google וה-YouTube, יש לשכוח ממושגים כצנזורה, ייעץ מנתצר.¹⁴

השיח שהתעורר בשאלת חופש הביטוי בעידן הרשתות המקוונות לא נולד בחלל ריק, אלא על רקע צעדים נוספים שנוקטות הרשויות להגבלת התקשורת במצרים. בשבועות האחרונים אישר הפרלמנט המצרי באופן עקרוני שלושה חוקים חדשים המסדירים את הפיקוח על העיתונות, הרדיו והטלוויזיה הרשמיים. לכאורה, מבשרים החוקים על הקמת גוף עצמאי נפרד מהפרלמנט שיפקח על גופים אלה, אך למעשה הם משמרים את הפיקוח של המדינה בתקשורת, בין היתר מכיוון שהנשיא הוא שממנה את ראש הרשות הלאומית החדשה לעיתונות.

מתוך [פייסבוק](#), "הידוק טבעת החנק"

תומכי החוק, בעיקר מקרב הממסד, מציגים זאת כהבטחה לביסוס חופש הביטוי. בתוך כך, הם מדגישים שהחוק החדש אוסר על צנזורה ועל הקמת גופי תקשורת המבוססים על אפליה דתית, מגדרית או אתנית. כמו כן, אוסר החוק על מעצר ללא משפט על רקע עבירות פרסום, למעט במקרים של הסתה לאלימות, ואינו מחייב עיתונאים להסגיר את מקורותיהם.¹⁵ הדעה הרווחת בשיח הרשתי, לעומת זאת, היא שהחוקים החדשים הם בבחינת "התנקשות בעיתונות" ועוד ביום העיתונאי החל במצרים ב-10 ביוני. בפוסט שפרסם אחד האתרים

התומכים בזכויות עיתונאים נכתב: "ביום העיתונאי המצרי: אל-סיסי מתנקש בעיתונות ושונא את הרשות הרביעית", לצד כרזה עם הכיתוב "הידוק טבעת החנק" (ראו תמונה).

סעיפי החוק העיקריים שעומדים לביקורת ציבורית עוסקים ברשתות החברתיות. אחד הסעיפים, שנודע בכינוי "סעיף האח הגדול", קובע שניתן לחסום או להשעות חשבון ברשת חברתית בעל למעלה מ-5000 עוקבים במידה ובעל החשבון מפרסם ידיעות כוזבות, מוציא דיבה, מסית להפרת החוק או קורא לקיצוניות.

עיתונאים ופעילים ברשתות סבורים שניסוח החוק הוא מעורפל במתכוון, ומשום כך יש בו כדי לשמש בסיס לרדיפה ולסתימת פיות. טיעון נוסף כנגד החוקים החדשים הוא שבניסוחם לא היה כל חלק לחברי איגוד העיתונאים או למדיה האלקטרונית.¹⁶ כ-800 עיתונאים חתמו על עצומה וירטואלית נגד אישורם העקרוני של החוקים החדשים,¹⁷ ובעצומה נוספת קראו לאיגוד העיתונאים לכנס דיון חירום ולהתנגד לחוקים.¹⁸ ביקורת דומה נשמעה גם מצד ארגונים עולמיים בתחום זכויות האדם וחופש העיתונות, בכלל זה ארגונים מטעם האו"ם.¹⁹

הבחירה בעיתוי זה להעברת החוקים בפרלמנט אינה מקרית. ניכר שהמסד המצרי דבק בדפוסי השלטון הישנים. כשם שמובארכ נהג להצר את המרחב הציבורי, ככל שניתן, בעתות מצוקה כבחירות או לקראת אירועים המועדים לתסיסה ציבורית, ולפתוח אותו מחדש להוצאת קיטור בחלוף האירועים, כך נוהג גם משטר אל-סיסי. התנהלות זו באה לידי ביטוי במספר אירועים שבהם היה קיים פוטנציאל להתעוררות זעם ציבורי. כך היה סביב הבחירות לנשיאות שנערכו במרץ האחרון, וכך נוהג אל-סיסי עתה, עם העלאת מחירי החשמל. התנהלות זו צפויה להימשך עד לאחר ה-30 ביוני, יום השנה ה-5 להפלת שלטון האחים המוסלמים. הסבר אפשרי נוסף הוא שדעתם של המצרים הייתה נתונה לצום הרמדאן וההכנות לחג עיד אל-פטר, כמו גם למשחקי המונדיאל והציפייה לחזות בהישגיו של הכדורגלן המצרי האגדי, מחמד צלאח, וכך התאפשר למשטר להעביר את החוקים החדשים מתחת לאפם של המצרים.

מצרים מתנהלת כיום במתח שבין שיטות הפעולה של המשטרים האוטוריטריים שהיו נהוגים לפני "האביב הערבי" לבין השיח הפתוח וחסר העכבות הנהוג ברשתות, המשמשות במה לקולות התומכים בחופש הביטוי ולקולות המבקשים להגבילו. לעיתים נדמה שידה של המדינה על העליונה, כמו במקרה של חוקי התקשורת והעיתונות. יחד עם זאת, אין להתעלם מכך שבמקרה של הסרט "כארמה", הלחץ הציבורי הצליח להפוך את החלטת המדינה, לטובת שוחרי חופש הביטוי.

סמים, שיעה והמאבק על דרום סוריה

מורן לבנוני

קו הגבול בין כוחות המשטר הסורי למורדים במרחב החורן שבדרום סוריה, הכולל את הערים דרעא, קניטרה וסווידא, נותר במרביתו הגדול ללא שינוי בשלוש השנים האחרונות, ואף עוגן בהסכם למניעת הסלמה בין הצדדים שנחתם בנוכחות הירדנים, האמריקאים והרוסים בנובמבר אשתקד. היעדר שלטון מרכזי באזורים שבשליטת המורדים, שזכו לשם "אדמות משוחררות", הביא לאנרכיה בשטח שאפשרה את

כניסתן של מליציות חמושות רבות לצד פעילות של חוליות חזבאללה. אחת ההשלכות הבולטות לכך היא פעילות ענפה של סחר בסמים המיוחסת במידה רבה לחזבאללה, לצד מעורבות אפשרית של המשטר הסורי, כשברקע השאלה האם מדובר במערכה מכוונת שמטרתה יצירת שליטה על הצעירים הסורים במרחב זה באמצעות אספקת סמים.

תמונת סוחר הסמים נוח זעיתר המבקר בחזית הזבדאני
בחברת אנשי חזבאללה, שהופצה [בחשבוננו האישי](#)
[בפייסבוק](#)

קווי ההברחה הישירים הנמתחים בין בקעת הלבנון לסוריה אפשרו לארגון חזבאללה, המעורב בלחימה בסוריה, למנף את יכולותיו באזור בתחום הסחר בסמים, תוך יצירת קשרי מסחר ענפים עם סוחרים מקומיים מובילים בתחום דוגמת נוח זעיתר העוסק בגידול ויצוא סמים מהבקאע הלבנונית.²⁰ הלה, בן לשבט זעיתר הגדול מהבקאע הלבנונית, שלצד היותו סוחר סמים מוכר שנגדו עומדים מספר צווי מעצר מטעם משטרת לבנון, נחשב לאושייה ברשתות המקוונות ומתחזק לכל הפחות חמישה דפי פייסבוק וביניהם קהילת 'אוהבי נוח זעיתר' שבה רשומים כ-4500 חברים והדף "Nouh Abou Ali" שלו 57,000 עוקבים.²¹ בין

התכנים שזעיתר פרסם בחשבונותיו האישיים נמצאו ביטויי תמיכה בחזבאללה, תמונת חסן נצראללה מזכ"ל הארגון, ותמונות שבהן מצולם זעיתר כשהוא חגור בנשק לצד לוחמי הארגון בקרבת החזית בזבדאני, עיר בדרום מערב סוריה הסמוכה לגבול הלבנוני (ראו תמונה).²² במציאות החדשה הפך סוחר הסמים לאישיות לגיטימית ולפטריוט שיעי.

המורדים, מצידם, פועלים למיגור הפצת הסמים בשטחי השליטה שלהם, כאשר בספטמבר האחרון ערכו כוחות הצבא הסורי החופשי (צס'ח), פלגי מורדים השייכים לאופוזיציה המתונה, מבצע רחב היקף באזור דראע בניסיון להניח ידם על סוחרים הסמים. במהלך המבצע נעצרו 15 חשודים בסחר והפצת סמים. לדברי גורמי האכיפה, חלק ניכר מהסמים הנמכרים בדראע מגיעים מסוודא, אזור המצוי בשליטת המשטר הסורי ותחת נוכחות חזבאללה, שבו מקיימים השבטים המקומיים, דרוזים ובדואים, באופן מסורתי פעילות של סחר והברחת סמים ונשק.²³

במאמר שפורסם בינואר האחרון באתר 'זמן אל-וצל' תחת הכותרת "הסמים - חזית נוספת בדרעא המשוחררת, חפש אחר השלטון ומליצית חזבאללה",²⁴ טען אבו בכר אל-חסן, דובר הצ'יח, כי: "אספקת סמים הינה תוכנית של המשטר הסורי לפגוע בדור הצעיר בדרום", וכי מחקירת הסוחרים שנתפסו עולה שמשאיות הסמים מגיעות מלבנון לאזור שבאחריות הצ'יח תוך "הקלת המעבר" מצד חיילי צבא אסד "והובלת המשאיות דרך המחסומים הביטחוניים של צבא סוריה". איש תקשורת נוסף בשם ג'ואד אבו חמזה ציין במאמר כי נתפסה חוליה גדולה של סוחרים סמים מאזור סוידא, המהווה לדעת הכותבים המרכז להפצת סמים בדרום סוריה, כאשר חלק לא מבוטל מהסחורה מיועד להברחה לירדן השכנה.

נראה כי דבריו של אבו בכר אינם משוללי יסוד, כפי שעולה מפרשת חיסולו של תושב סוידא השיעי, אחמד ג'עפר אבו יאסין. ג'עפר, שהיה מוכר כסוחר סמים גדול, נמלט יחד עם משפחות נוספות בני המיעוט השיעי מהכפר בצרא אש-שאם בשנת 2013 בעקבות כיבוש האזור בידי לוחמי הצ'יח, והתיישב בחווה לגידול צאן בקרבת סוידא, שסביבה התקבצו אנשים ומשפחות שלטענת שכניו שוכנעו על ידי ג'עפר להמיר את דתם לאמונה השיעית. גופתו הירויה של ג'עפר נמצאה מוטלת בבוקר ה-26 במרץ האחרון בכיכר ה'משנקה' שבלב סוידא. ג'עפר נחשד במעורבות בפיצוצים שבוצעו ב-4 בספטמבר 2015 שגרמו למותו של מנהיג מיליצית 'אנשי הכבוד' הדרוזית המתנגדת למשטר אסד, השיח' ווחיד בלעוס. ואכן, זמן קצר לאחר הרצח, הופיעה בדף קבוצה הפיסבוק 'כוחות שיח' הכבוד'²⁵ נטילת אחריות למעשה.²⁶ רשת חדשות מקומית פרסמה למחרת ההתנקשות סרטון ווידאו ובו מודה ג'עפר כי היה מעורב ביחד עם פעילים מחזבאללה ועם וופיק נאצר, ראש המודיעין הצבאי בסוידא, בחיסולו של בלעוס.²⁷ מדבריו עולה כי רקם קשרים עם השגרירות האיראנית וחזבאללה, כמו גם עם וופיק נאצר, ובאמצעותם השתלב בעסקי הסמים, שאותם ניצל בהמשך למשיכת צעירים דרוזים לאמונה השיעית. בפרסומים נוספים נטען כי ג'עפר רכש במצוות השגרירות האיראנית נדל"ן בכדי ליישב בהם שיעים. ג'עפר אף נעצר בעבר כשברשותו כמות גדולה של כדורי קפטגון והועבר לידי כוחות הביטחון הסורים, אך שוחרר בנסיבות תמוהות. מקור נוסף סיפר לכתב סוכנות אורינט נט. כי בנוסף לקשרים אלה, היה ג'עפר בקשר עם גורמים המקורבים לאנשי המשטר הסורי ולנשיא בשאר אסד.²⁸

כרזת פרסום לסדרת הטלוויזיה 'אל-היבה' המתארת את סיפורו של סוחר סמים ואהובתו, שהופצה לרגל הרמדאן

ובינתיים, ימשיכו צעירי וצעירות סוריה לצפות בסדרת טלוויזיה חדשה שיצאה לאקרנים לרגל הרמדאן ששמה 'אל-היבה' (המורא בעברית), העוסקת בעלילות סוחר סמים שרמנטי בעל אופי נדיב ואצילי בשם ג'בל שיח' ג'בל (בכיכובו של תים חסן הסורי), החי בכפר בגבול לבנון-

סוריה, ואהובתו עליא (נאדין נסיב נגיים הלבנונית), הצפויים לשבות את ליבם.²⁹ דף פייסבוק בשם "שיח' אל-ג'בל הוא נוח זעיתר" כבר הושק לרגל יציאת הסדרה לאקרנים.³⁰

בין אם המשטר הסורי, באמצעות ארגון חזבאללה, מנהל מערכה מתוכננת בדרום סוריה ובין אם לאו, הרי שעצם הצפת האזור בחומר הממכר טומנת בחובה השלכות משמעותיות. לצד צבירת רווחים כספיים המשמשים גם למימון הלחימה, נוצרת תלות של המשתמשים בספקים, אפתיה וחוסר מוטיבציה בקרב הלוחמים היריבים, ולבסוף, משיכת המכורים להצטרפות לאמונה השיעית על משמעותיותה הפוליטיות. נראה כי הרשתות החברתיות והמדיה בכלל, במכוון או שלא במכוון, מספקות לגיטימציה לסחר בסמים מעצם האדרת דמותם של סוחרים סמים, ובכך יוצרות השפעה נוספת על צעירי סוריה.

¹ "חלוקת ארוחות שבירת צום, שנתרמו על-ידי קרן הסיוע, בקרב הפלסטינים", *איו"א*, 18 במאי, 2018.
² <https://twitter.com/ali6908/status/1003365917030526976>
³ "איזה כסף משמש את קרן הסיוע לספק ארוחות שבירת צום לתושבי עזה?", *משרק ניו*, 4 ביוני 2018.
⁴ "תמיכת שני חברי מג'לס בקרן הסיוע", *ח'בר אונליין*, 12 ביוני 2018.
⁵ "מזימה נגד קרן הסיוע", *אעתמאד*, 10 ביוני 2018.
⁶ https://twitter.com/ata_motiei/status/1004987308381261824 : 18.6.18
⁷ https://twitter.com/faghih_h/status/1007195260122955776 : 18.6.18
⁸ https://twitter.com/R_motlagh/status/1005045684716888064 : 18.6.18
⁹ <https://www.youtube.com/watch?reload=9&v=6KUXAJis38s> : 18.6.18
¹⁰ <https://www.youtube.com/watch?v=K-8zRQhzFPI> : 13.6.18

- ¹¹ "Banned Karma Film Quickly Returns to Cinemas in Egypt With 1st Screening on Eid", *al-bawaba*, 13 June 2018, <https://www.albawaba.com/editorchoice/banned-karma-film-quickly-returns-cinemas-egypt-1st-screenings-eid-1145308>; 29.6.18: <https://twitter.com/nasry/status/377022369300500480>
- ¹² <https://www.facebook.com/gamal.elsonbaty1/posts/10155289635456688> : 24.6.18
- ¹³ <https://www.facebook.com/reman.ahmed.564/posts/210831466395373> : 24.6.18
- ¹⁴ 13.6.18: <https://www.facebook.com/khmontaser/posts/1988804774486315> ; בדבריו, התייחס מנתצר גם להחלטת בית הדין המנהלי העליון מסוף מאי 2018, שהורה לחסום את אתר YouTube למשך חודש, לאחר שב-2012 פורסם בו סרטון הפוגע בנביא מחמד. בכך נדחה באופן סופי ערעור שהגישה הרשות הלאומית האחראית לרגולציה של התקשורת על פסק דין דומה, בטענה שהדבר קשה ליישום. ראה : *NewsGram*, "YouTube to be Get Blocked in Egypt For a Month", 27 May 2018.
- ¹⁵ <https://www.facebook.com/aidaseif/posts/10160965977600497> : 13.6.18
- ¹⁶ <https://www.facebook.com/MEKNEWS/videos/669686530039600> : 13.6.18
- ¹⁷ <https://www.facebook.com/osama.alkarm/posts/1996210677119450> : 13.6.18
- ¹⁸ <https://www.facebook.com/dakahliaikhwan/posts/1860364580651425> : 13.6.18
- ¹⁹ <https://www.facebook.com/khaled.elbalshy1/posts/1939210452778325> : 24.6.18
- ²⁰ <https://twitter.com/khaledelbalshy/status/1010640165717635072> : 24.6.18
- ²¹ <https://www.facebook.com/lkshef/posts/2107798762836774> : 13.6.18
- ²² <https://www.facebook.com/lkshef/posts/2106863089597008> : 13.6.18
- ²³ מורן לבנוני, "קפטון", להיט בכלכלת הסמים הסורית", *אקתצאדי*, כרך 5, גיליון 12 (דצמבר 2015), http://dayan.org/he/sites/default/files/lqtisadi_2015_Dec_HEB.pdf
- ²⁴ ראו לדוגמה : https://www.facebook.com/%D8%B9%D8%B4%D8%A7%D9%82-%D9%86%D9%88%D8%AD-%D8%B2%D8%B9%D9%8A%D8%AA%D8%B1-%D8%A7%D8%A8%D9%88-%D8%B9%D9%84%D9%8A-%D8%A7%D9%84%D8%BA%D8%A7%D9%84%D9%8A-128419647740653/?ref=br_rs ; https://www.facebook.com/NouhZeaiter1/?ref=br_rs ; <https://www.facebook.com/JadMahdi2> ; <https://www.facebook.com/JadMahdi2/videos/1207685445997590> : ראו ²²
- ²⁵ "האופוזיציה רודפת אחרי סוחרי סמים בדראע", *ענב בלדי*, 14 ספטמבר 2017. <https://www.enabbaladi.net/archives/172833?so=related>
- ²⁶ מחמד אל-חמאדי, "הסמים חזית נוספת בדראע המשוחררת, חפש אחר השלטון ומליצית חזבאללה", *זמן אל-ועל*, 29 ינואר 2018. <https://www.zamanalwsl.net/news/article/84250> .
- ²⁷ דף הפייסבוק של 'כוחות רגאיל אל-כרמה' (כוחות אנשי הכבוד) : <https://www.facebook.com/alkaramaa.99> : 13.6.18
- ²⁸ <https://www.facebook.com/Suwayda24/photos/a.542209512625337.1073741829.539110796268542/873857366127215/?type=3&theater>
- ²⁹ עיאתי אל-גיבל, "רצח גדול סוחרי הסמים בסווידא לאחר חטיפתו", *חוריה פרס*, 26 במרץ 2018, <http://horrya.net/archives/54633>
- ³⁰ ראמי זין אל-דין, "מנהל אותה ופיק אל-נאצר, גילוי הרשת הגדולה ביותר ליתשייע' בסווידא", *אורינט נט*, 12 ביולי 2015, http://orient-news.net/ar/news_show/96352/0/%D9%8A%D9%82%D9%88%D8%AF%D9%87%D8%A7-%D9%88%D9%81%D9%8A%D9%82-%D9%86%D8%A7%D8%B5%D8%B1-%D8%A7%D9%84%D9%83%D8%B4%D9%81-%D8%B9%D9%86-%D8%A3%D8%AE%D8%B7%D8%B1-%D8%B4%D8%A8%D9%83%D8%A9-%D9%84%D9%86%D8%B4%D8%B1-%D8%A7%D9%84%D8%AA%D8%B4%D9%8A%D8%B9-%D9%81%D9%8A-%D8%A7%D9%84%D8%B3%D9%88%D9%8A%D8%AF%D8%A7%D8%A1
- ³¹ חלקה הראשון של הסדרה לצפייה : <https://www.rotana.video/watch.php?vid=d19989ca9> ; <https://www.facebook.com/firasalhamzawi19774> ³⁰